Саборност 11 (2017) 143–155

УДК 271.222(497.11)-773-788(=161.1):929"19"

Оригинални научни рад

Дарко Ивановић

Народна библиотека „Радоје Домановић“, Велика Плана

Руски монаси у Епархији браничевској у XX веку

Abstract: Поред свештеника, многобројни избегли руски монаси од бољшевичког терора размештени су по српским манастирима, међу њима око 35 у новооснованој Епархији браничевској. Неки од њих замонашили су се у нашим манастирима. Они су помогли обнову многих манастира који су запустели у Великом рату (1914–1918). Били су фанатични православци и веома редовни у богослужењу. Иако су имали своју Руску заграничну цркву (РЗЦ; на Балкану у Југославији, Бугарској и Турској), већина је припадала Српској православној цркви (СПЦ). Најбројнија мешовита монашка заједница, руско-српска, налазила се у Миљковом манастиру, у старешинству схиархимандрита Амвросија, која је после његове смрти, почетком 1936. године пресељена у манастир Туман. Поред ова два манастира, руски монаси били су и у Витовници, Горњаку, Раваници и Копорину. У време немачке окупације многи су напустили Епархију браничевску и ставили су се под јурисдикцију у РЗС.

Key words: руски монаси, Епархија браничевска, Руска заграничка црква, Миљков манастир, Туман, Горњак, Витовница, Копорин, Манасија и Св. Петка.

У време Октобарске револуције, која је почела у Великом рату, међу милионским жртвама био је велики свештеника и монаха. Они, као и остали народ, бежали су испред бољшевичког терора у Краљевину СХС у неколико избегличких таласа. Српски народ, неопорављен од ратних страхота, радо је примио руске избеглице, међу којима је био велики број инжењера, лекара, професора, свештеника и монаха, који су попунили упражњена радна места, нарочито у некадашњој бугарској окупационој области (источна Србија, Топлица и Македонија).

Новооснована Српска православна црква (1920) пружила је велику помоћ својој православној браћи новцем, уступањем црквених објеката и просторија, у оснивању карловачког Архијерејског синода (основан 1921; духовни стожер свих избеглих Руса; митрополит Антоније), запошљавањем многих свештеника, распоређивањем монаха и монахиња по обновљеним манастирима, али и многих световњака, углавном старих и изнемоглих, који су се касније већином замонашили.

Српски свештеници и монаси, који су већином говорили руски језик, радо су примали и помагали избегле мученике за православље. Руски

свештеници су отишли на упражњене парохије[1], а мањи део је распоређен у придворно руско свештенство. Увек су били срдачни односи између ове две православне цркве. Није забележен неки међунационални сукоб, нити је било сујете и љубоморе, чак ни по питању дељења парохија и свештеничких и монашких чинова.

Већина руских свештеника и монаха добила је југословенско држављанство, пре и после Другог светског рата. Ипак, они су постепено нестајали као свештеници и монаси, јер су се њихови потомци слабо одлучивали за ове позиве, а многи су се враћали својим породицама после Другог светског рата. Неки од њих су се посрбили, нарочито у мешовитим браковима.

Најбројнија монашка заједница, руско-српска, у Епархији браничевској била је у Миљковом манастиру, братство схиархимандрита Амросија, која је после његове смрти, почетком 1936. године пресељена у манастир Туман. Поред ова два манастира, у овој епархији највише је било руских монаха у Витовници, Горњаку, Раваници и Копорину.

Према нашим истраживањима, у Епархији браничевској током међуратног периода боравило је 33 монаха, а после Другог светског рата и три монахиње, углавном у већим заједницама, најпре у Миљковом манастиру, потом, од почетка 1936. године у Туману. Остали руски монаси и монахиње служили су у Витовници, Горњаку, Раваници, Манасији, Св. Петки Изворској и Копорину. Не само да су се премештали по манастирима ове епархије, већ су долазили и враћали се из других епархија. Због тога смо њихове кратке биографије поређали по азбучном реду њихових монашких имена.

АЛЕКСИЈЕ (Медведев, Артемије). Алексије, руски емигрант, рођен 5/18. јула 1908. године у Русији, као послушник Миљковог манастира, пострижен је у априлу 1931. године у чин расе и камилавке и добио име Алексије.[2] Већ наредне године, 22. маја/4. јуна рукоположен је у малу схиму и добио име **Антоније**.[3] Са осталим монасима премештен је у манастир Туман почетком 1936. године, где је као јерођакон рукоположен у чин јеромонаха (14/27. март 1938)[4] и тамо остао до 1943. године. Завршио је живот као епископ у Аустралији.[5]

АМВРОСИЈЕ. После споразума епископа браничевског Митрофана и митрополита Антонија, председника Светог Архијерејског синода Руске заграничне цркве, Миљков манастир је проглашен за српско-руски

[1] Ивановић, 2009, стр. 246; Ивановић, 2011.

[2] *Гласник Српске православне патријаршије* (СПП), 16/1931, стр. 242.

[3] *Службени весник Православне епархије браничевске*, 3–4/1932, стр. 22.

[4] *Браничевски весник*, 6–8/1938, стр. 151.

[5] Митошевић, 1974, стр. 55.

општежитељни манастир.[6] Тада је јеромонах Амвросије примио управу над манастиром од претходног старешине, јеромонаха Теодосија.[7]

О. Амвросије (Курганов) рођен је 1. јануара 1896. године у селу Гаворово, саранском срезу руске пензенске губерније. Пошто је избегао бољшевичко насиље, емигрирао је у Бугарску, потом је прешао у Краљевину СХС, најпре у Епархију шабачко-ваљевску, где је остао до 4/17. фебруара 1926. године, када је дошао у Миљков манастир, заједно са 6 руских монаха, махом високих интелектуалаца.[8] Он је дипломирао богословље на Филолошком факултету Универзитета у Варшави.[9] Сматран је за великог духовника.

Већ у првој години боравка у Миљковом манастиру, о. Амвросије показао је добру организаторску способност. Уздигао је манастир, духовно и материјално. Привукао је цвет руског монаштва у емиграцији. У периоду од 1926. до 1936. овај манастир је имао 17 руских и 9 српских сабрата, разних чинова. Међу њима било је искушеника, расофора, монаха, јерођакона, јеромонаха и по једног каснијег игумана (Лука) и архимандрита (Инокентије). Већина ових руских монаха остала је у овом манастиру до Амвросијеве смрти (1933): Варсава, Марко, Никанор, Зосим, Теофан, Серафим, Исакије и Лукијан, а неки до пресељења у манастир Туман (1936): Лука, Антоније и Владимир.[10]

Игуман Амвросије, оснивач српско-руске киновије, за показану умешност у вођењу послова у манастиру, на Светој архијерејској литургији у пожаревачком Саборном храму 9/22. марта 1931. године произведен је у чин архимандрита.[11] Његове старешине два пута су га посетиле, руски митрополит Антоније у јуну 1926. и епископ браничевски Митрофан у октобру исте године.[12]

Његов угледни манастир масовно је посећиван, највише приликом пребивања чудотворне иконе курске Божије Матере, велике светиње руског народа. Српске вернике је привлачило и дивно руско пјеније, уставно богослужење и строги монашки шивот.[13] Манастир је имао и узорну економију (баште, њиве, виноград и воћњак), зоографисану трпезарију, нове ћелије, поправљени црквени кров и друго.[14]

---

[6] *Исто*, стр. 49.

[7] *Исто*.

[8] *Исто*.

[9] *Исто*, стр. 49–50.

[10] *Исто*, стр. 49–55.

[11] *Гласник СПП*, 9/1931, стр. 129.

[12] Митошевић, 1974, стр. 50.

[13] *Исто*, стр. 50–52.

[14] *Исто*, стр. 52.

У време зенита Миљковог манастира, 17/30. маја 1933. године умро је схиархимандрит Амвросије. Сахрањен је у манастирској порти. Споменик су подигли Срби и Руси.[15]

АНАТОЛИЈЕ (Карасјута). О. Анатолије, избеглица испред Лењиновог терора, био је монах у неколико браничевских манастира, најпре у Туману (1922–1929), као јерођакон и сабрат јеромонаха и старешине Агатангела (Мирковић).[16] Потом, 12/25. априла 1929. године премештен је за сабрата и намесника манастира Горњака.[17] Ипак, није примио намесничку дужност, али је остао у братству синђела Серафима (Палајда).[18] Наредне године, 18/31. децембра рукоположен је у чин презвитера јеромонаха од епископа битољског Јосифа (истовремено администратор Епархије браничевске) у храму Св. Јована Крститеља у селу Засељу (срез пожешки).[19] Остао је у Епархији браничевској до 10/23. марта 1931. године, пошто је истог дана прешао у монашки клир Епархије нишке.[20]

АНТОНИЈЕ (Сенкијевич). Познато је да је монах Антоније после четири године боравка у Миљковом манастиру (1926–1930) постао епископ у Сједињеним Америчким Државама.[21]

АРИСТОКЛИЈЕ. Јеромонах Аристоклије Јаропољски помиње се само једанпут у црквеној периодици, почетком 1923. године, када је постављен за вршиоца дужности у парохији крепољинској.[22]

ВАЛЕРИЈЕ (Књазов). Монах Валерије боравио је у Епархији браничевској, тј. у Миљковом манастиру само непуне две године, као сабрат схиархимандрита Амвросија (1926–1927).

ВАРНАВА (Шчербан). Монах Варнава био је монах манастира Туман непуну годину (1936), као сабрат свога земљака, игумана Луке (Родионов).[23] То је једини податак о његовом боравку у Епархији браничевској.

ВАРСАВА (Тепленичев). О. Варсава, рођен 1875. године, сабрат схиархимандрита Амвросија, задржао се у Миљковом манастиру од 1926. до 1934. године, када је отишао у Епархију нишку.[24] После повратка у монашки

[15] Преписано са споменика.

[16] Митошевић, 1985, стр. 40.

[17] *Службени весник Православне епархије браничевске*, 3/1929, стр. 25.

[18] Митошевић, 1982, стр. 46.

[19] *Службени весник Православне епархије браничевске*, 6/1930, стр. 53.

[20] *Гласник СПП*, 5/1932, стр. 69.

[21] Митошевић, 1974, стр. 55.

[22] *Гласник СПП*, 6/1923, стр. 81.

[23] Митошевић, 1985, стр. 41.

[24] Митошевић, 1974, стр. 54.

клир Епархије браничевске, служио је у Раваници, где је умро 1953. године. Сахрањен је на манастирском гробљу.[25]

ВЛАДИМИР (Колосов). Јеромонах Владимир припадао је руско-српској киновији у Миљковом манастиру (1923–1936) и Туману (1936).[26] У међувремену привремено је боравио у Манасији, од 14/27. јуна 1933. године,[27] манастиру Свете Петке Изворске (1933)[28] и поново у Манасији (1939).[29]

ГРИГОРИЈЕ (Портањски). Архимандрит Григорије, позната личност у руским емигрантским круговима, пре доласка у Краљевину СХС заузимао је значајне положаје у војној, војно-судској и административној управи некадашње царске Русије. Рођен је 3. јануара 1882. године у Ворошилову.[30] Далеки је потомак Срба, аустријских војних граничара који су после укидања Потиско-поморишке војне границе емигрирали у Русију, у данашњој Украјини, где су основали Славено-сербију (војна област и округ у бившој екатаринској губернији, уз дозволу царице Јелисавете (1751).[31] Ови Срби брзо су се претопили у Русе, без никаквог притиска, углавном због мешовитих бракова, исте вере и сличног језика.

Гордеј Портански завршио је Екатеринославску духовну семинарију (1902) и Правни лицеј у Јарослављу (1908). Одмах по аустроугарској објави рата Србији ступио је као добровољац у Други Лезбхусарски павлоградски пук, који је био у бригади кнеза Александра Карађорђевића и ратовао на немачком фронту (1914–1917). После рањавања на ратишту одликован је Орденом Светог Ђорђа.[32]

После Великог рата емигрирао је у Краљевину СХС. Рукоположен је у чин ђакона у његовим касним годинама, 1/14. јануара 1935. године и Пожаревцу и тако ступио у службу Српске православне цркве, у којој је примио и монашки завет, од свог земљака, протосинђела Серафима (Палајда). Исте године 1/14. децембра, у манастиру Горњаку рукоположен је у чин јеромонаха од епископа браничевског Венијамина, а после десет година у архимандрита од владике Хризостома. Поред Горњака, служио је и у Баричу, код Голупца (на парохији од 12/25. марта 1959. године) и два манастира, Манасији и Браковици. Најпре је истовремено вршио дужност духовника и пароха у Рашкопризренској и Пакрачкој епархији.[33] Одлуком

[25] Надгробни споменик о. Варсаве.

[26] Митошевић, 1985, стр. 41.

[27] *Браничевски весник*, I књ., 3. св., стр. 148.

[28] *Исто.*

[29] *Исто*, 1939, стр. 148.

[30] *Књиīа монаха и монахиња Епархије браничевске*, бр. 3.

[31] Митошевић, б. г.

[32] *Исто.*

[33] *Књиīа монаха и монахиња Епархије браничевске*, 3.

епископа браничевској Хризостома од 12. марта 1959. године, о. Григорије је примљен из Епархије пакрачке и постављен за духовника манастира Манасије. Потом је служио у Баричу, где је његовим залагањем изграђена капија на улазу у порту и поправљена црква.[34] На истој парохији остао је до одласка у пензију (1961), пошто је претходне године добио југословенско држављанство.[35]

О. Григорије је скренуо пажњу на себе и књижевним радом. Објавио је у емиграцији на руском језику три рада: *Мучење правде* (1925), *Три сусрета* (1930) и *Прекрасна Елена* (1938), која су преведена на енглески и француски језик и на тржишту просто разграбљена.[36]

Архимандрит Григорије умро је у пожаревачкој градској болници 16. августа 1967. године и сутрадан сахрањен на пожаревачком градском гробљу, крај гробљанске црквице Св. архиђакона Стефана. Његови посмртни остаци премештени су и сахрањени крај манастира Тумана (8/21. август 1969).[37]

ДАМАСКИН (Дукин). Јеромонах Дамаскин помиње се само једанпут у Епархији браничевској, 1935. године у витовничком братству игумана Никанора (Пујић).[38]

ЗОСИМ, ЗОСИМА (Ваљајев, Вајаков). Руски монах, јеромонах Зосим, доласком у Епархију браничевску, годину дана био је вршилац дужности старешине манастира Туман (1927).[39] Већ наредне године одлази за старешину Манасије.[40] Ни тамо се није дуго задржао, јер је већ 27. априла/10. маја исте године разрешен ове дужности и премештен за сабрата Миљковог манастира.[41] Кратко се задржао и у овом ресавском манастиру, пошто је већ 12/25. јуна 1932. године премештен у витовничко братство.[42] То је последњи помен његовог служења у Епархији браничевској.

ИНОКЕНТИЈЕ (Годунов). Архимандрит Инокентије, руски емигрант, најпре је био сабрат игумана Сергија у Туману (1924–1925),[43] потом в. д. старешине Витовнице (3/16. март 1929–1930), када је у братству имао

[34] Митошевић, б. г., стр. 47.

[35] *Гласник СПЦ*, 2/1962, стр. 65.

[36] Митошевић, б. г.

[37] *Књиīа монаха и монахиња Епархије браничевске*, 3.

[38] Митошевић, 1983, стр. 37.

[39] Митошевић, 1985, стр. 39.

[40] *Исто.*

[41] *Гласник СПП*, 15/1929, стр. 243.

[42] *Службени весник Православне Епархије браничевске*, 3–4/1932, стр. 22.

[43] Митошевић, 1985, стр. 39.

само јеромонаха Димитрија (Хранисављевић).[44] Умро је 1932. године у Миљковом манастиру.[45]

ИРАКЛИЈЕ (Кулак). Јеромонах Ираклије био је сабрат игумана Сергија (Јанићевић, 1927) и јеромонаха Зосима (Ваљајев; 1928) у Туману.[46] Касније, 1931. и 1932. године служио је у манастиру Свете Петке Изворске.[47]

ИСАКИЈЕ (Кашарин). Бивши старешина манастира Пакре у Епархији пакрачкој (Славонија), јеромонах Исакије примљен је у монашки клир Епархије браничевске и причисљен братству Миљковог манастира 12/25. новембра 1932. године.[48] После две године, 20. маја/2. јуна преместио се у Витовницу за в. д. намесника,[49] где остаје само до краја године (12/25. децембар), када је постављен за намесника Манасије.[50]

ЈОАНИКИЈЕ (Иванов), Јеромонах Јоаникије, руски емигрант, рођен 1870. године, у Епархији браничевској први пут се помиње 1925. године, као сабрат горњачког игумана Сергија (Јанићевић).[51] Познато је да је две године служио у манастиру Света Петка Изворска (1933–1935).[52] Умро је 13. августа 1958. године као манасијски синђел и духовник.[53] Сахрањен је на манастирском гробљу.

ЈОВАН (Матчи). Монах Јован, бивши сабрат манастира Печерског у Русији, 17/30. октобра 1936. године примљен је у монашки клир Епархије браничевске и причисљен горњачком братству, у старешинству игумана Никанора.[54] Ово је једини сачувани податак о њему.

ЈОАСАФ (Морсков). Јеромонах Јоасаф, бивши сабрат манастира Светог Јована у Епархији нишкој, 5/18. новембра 1932. године примљен је у монашки клир Епархије браничевске и причисљен братству манастира Тумана,[55] где је остао до заједничког одласка у Земун (1941).[56]

ЈУВЕНАЛИЈЕ (Николајевић). О. Јувеналије, руски емигрант, боравио је у три браничевска манастира, најпре у Витовници, од 1923. године. На старешинском положају остао је само пола године, до јануара 1924. године, када

[44] Митошевић, 1983, стр. 35–36; *Гласник СПП*, 15/1929, стр. 221.

[45] Митошевић, 1974, стр. 55.

[46] Митошевић, 1985, стр. 39.

[47] Митошевић, 1993, стр. 47.

[48] *Браничевски весник*, 1, 1932/1933, стр. 9.

[49] *Исто*, 7–8/1934, стр. 26.

[50] *Исто*, Светосавска свеска, 1935, стр. 29.

[51] Митошевић, 1982, стр. 45.

[52] Митошевић, 1993, стр. 47.

[53] *Гласник СПЦ*, 3–4/1959, стр. 31.

[54] *Браничевски весник*, 10–11/1936, стр. 224.

[55] *Исто*, 1, 1932/1933, стр. 8.

[56] Митошевић, 1985, стр. 40–41.

је добио канонски отпуст.[57] Већ наредне године вратио се у ову епархију, односно дошао је у манастир Туман,[58] потом одлази у Миљков манастир (1927)[59] и на крају у Раваницу, од 1929. године.[60]

ЛУКА (Радинов). О. Лука, рођен 22. фебруара 1901. године у Александропољу, граду сриванске губерније у Русији, замонашен је 1928. године у Миљковом манастиру.[61] Он је као сабрат и јерођакон истог манастира рукоположен од епископа захумско-херцеговачког др Јована (истовремено администратор Епархије браничевске) у чин презвитера-јеромонаха 23. априла/6. маја 1931. године у храму Светог Великомученика Георгија.[62] Примио је дужност старешине Миљковог манастира одмах после смрти схиархимандрита Амвросија (17/30. мај 1933) и на челу манастирске управе остао је до почетка 1936. године, када је са братством премештен у Туман.[63] Истовремено је обављао старешинство у Копорину.[64]

О. Лука је у Миљковом манастиру, у време вечерње службе у цркви пуној верника добио игуманску палицу од епископа браничевског др Венијамина. Рус по националности, истовремено је био самоуки зограф. Неуморан, са својом сабраћом обновио је Миљков манастир.[65] Помогао је епископу да оснује женски манастир у Нимнику (1936).[66] Трећег дана Св. Тројице, 29. марта/11. априла 1939. године произведен је у чин протосинђела.[67]

У време немачке окупације, 1941. године он је са делом братства пребегао у Земун, тадашњи усташки град, где се настанио и изградио руску капелу. Тамо је са братством и сестринством сачекао ослобођење (1944). Годину дана раније, после подареног отпуста из СПЦ, ставио се под јурисдикцију Руске заграничне цркве.[68]

ЛУКИЈАН (Андрејевски). Монах Лукијан је 2/15. новембра 1932. године примљен у монашки клир Епископије браничевске, као бивши сабрат манастира Свете Тројице у Епископији рашко-призренској и причисљен

[57] Митошевић, 1974, стр. 34.

[58] Митошевић, 1985, стр. 39.

[59] Митошевић, 1974, стр. 54.

[60] *Гласник СПЦ*, 15/28. јун 1929, стр. 178.

[61] Митошевић, 1985, стр. 41.

[62] *Службени весник Православне епархије браничевске*, 3/1931, стр. 17.

[63] Митошевић, 1974, стр. 56.

[64] *Браничевски весник*, Светосавска свеска, 1935, стр. 29.

[65] *Исто*, 3–4/1935, стр. 77–78.

[66] *Исто*, 1–2/1937, стр. 51.

[67] *Исто*, 8–10, стр. 210.

[68] Митошевић, 1985, стр. 41.

братству Миљковог манастира.[69] Тамо је остао само годину и по,[70] пошто је 5/18. јануара 1934. године отишао у Епископију захумско-херцеговачку.[71]

МАРКО (Архипов). Јеромонах Марко обављао је све монашке дужности, само у Миљковом манастиру, од 1926. године[72] до своје смрти 21. новембра / 4. децембра 1935, у 77. години живота. Сахрањен је поред овог манастира.[73]

НИКАНОР (Бељаков). Јеромонах Никанор дошао је у братство Миљковог манастира из манастира Светог Атанасија Лешачког 29. јануара/11. фебруара 1929. године.[74] Задржао се у овом ресавском манастиру до 1933. године.[75]

ПАХОМИЈЕ. Архимандрит Пахомије, руски емигрант, почео је службу у манастиру Витовници 1921. године,[76] потом је у недостатку свештеника био привремени парох плански (Плана, село код Параћина, 1924–1927), до добијања канонског отпуста и стављања на расположење руском митрополиту Антонију.[77]

ПЕТАР. Јеромонах Петар кратко се задржао у Епархији браничевској, нешто вишу од године у Туману (1925–1926).[78]

САВАТИЈЕ (Крилов). Јеромонах Саватије, рођен 7/20. марта 1875. године у Деснакити (магиљска губернија, Русија), завршио је три разреда семинарије у Валааму. У истом граду је замонашен (1913). Рукоположен је у јеромонаха у граду Борисогљевски (Русија) 19. септембра/2. октобра 1914. године од епископа томбовског Арсенија. Монашку службу је наставио после доласка у Краљевину СХС, најпре у Лешку. Произведен је у чин синђела у Раваници на Видовдан 1953. године.[79] Дакле, он је један од ретких руских монаха који је остао у Епархији браничевској после Другог светског рата.

О. Саватије је наставио монашку службу у Епархији браничевској, као јеромонах Миљковог манастира (1926–1935), у братствима схиархимандрита Амвросија и игумана Луке.[80] У међувремену, кратко време је служио

[69] *Браничевски весник*, бр. 1, 1932/1933, стр. 8–9.

[70] Митошевић, 1974, стр. 55.

[71] *Браничевски весник*, 2/1934, стр. 90.

[72] Митошевић, 1974, стр. 54.

[73] *Браничевски весник*, 1–2/1936, стр. 31.

[74] *Гласник СПП*, 15/1929, стр. 178.

[75] Митошевић, 1974, стр. 55.

[76] Митошевић, 1983, стр. 34.

[77] *Гласник СПП*, 14/1927, Службене вести.

[78] Митошевић, 1985, стр. 39; *Светиње Браничева*, стр. 165.

[79] *Књиīа монаха и монахиња Епархије браничевске*, бр. 2.

[80] Митошевић, 1974, стр. 55; *Светиње Браничева*, стр. 40.

у Горњаку, 1934. године.[81] Као духовник службовао је у још три манастира: Ковиљу, Св. Петки Изворској и Зрзи.[82] Умро је 12/25. јануара 1962. године у манастиру Свете Петке, где је и сахрањен.[83]

СЕРАФИМ (Лисевицки). О. Серафим, руски емигрант, јавља се у Епархији браничевској тек 1931. године, као јеромонах Миљковог манастира (до 1934),[84] потом је обављао све монашке дужности у Витовници[85] и Туману (од 1941).[86]

СЕРАФИМ (Палајда). Синђел Серафим свршио је Богословски факултет у Београду, а познат је и у историографској књижевности. Замонашен је 25. децембра 1922. године у Горњаку и добио име Серафим. За ђакона је рукоположен већ 3/19. јануара 1923. године, по надлежном пристанку кијевског митрополита Антонија.[87] Манастирску управу у истом манастиру је обављао од 7. децембра 1926. до 7. децембра 1935. године (истовремено старешина Горњака и Витовнице), када је премештен у Манасију.[88] После краткотрајне управе у Копорину (1936), он је као протосинђел 16/29. августа 1936. године добио канонски отпуст за АЕ Београдско-карловачку.[89] Познат је његов рад *Постанак манастира Горњака*.[90]

СИМЕОН. Монах Симеон (кнез Свјетополк — Мирски) помиње се само једанпут у Епархији браничевској, 1931. године у манастиру Горњаку.[91]

ТЕОДОСИЈЕ (Валаамски). Јеромонах Теодосије примио је управу у Миљковом манастиру од архимандрита Мирона 9. децембра 1925. године и остао на њој четири године (1929), када је премештен у Горњак и потом му је додељен канонски отпуст из Епархије браничевске.[92]

ТЕОДОСИЈЕ (Волков). Јеромонах Теодосије служио је у два манастира Епархије браничевске, 1926. у Миљковом манастиру,[93] потом од 15/28.

---

[81] *Браничевски весник*, 7–8/1934, стр. 26.

[82] *Исто*, 9–10/1935, стр. 191.

[83] Митошевић, 1974, стр. 35.

[84] *Исто*.

[85] Митошевић, 1983, стр. 34.

[86] Митошевић, 1985, стр. 42.

[87] *Гласник СПП*, 6/1923, стр. 81.

[88] Митошевић, 1982, стр. 46.

[89] *Браничевски весник*, 8–9/1936, стр. 184.

[90] *Исто*, Светосавска свеска, 1935, стр. 29.

[91] Митошевић, 1982, стр. 46.

[92] Митошевић, 1974, стр. 48.

[93] *Исто*, стр. 55.

маја 1932. поново у истом манастиру пошто је дошао из манастира Светог Атанасија (Лешак, у Митрополији скопљанској)[94] и у Туману (1936).[95]

ТЕОФИЛО (Семјаков). Јерођакон Теофило био је непуне две године сабрат јеромонаха Теодосија Валаамског у Миљковом манастиру (1925–1926).[96] Немамо других података о овом јерођакону.

ТИХОН (Шкатов). Стефан Шкатов, руски емигрант, рођен у Товлатанки (Томбовс, Русија) 14. јуна 1880. године, после завршена два разреда гимназије и одслужења војске у варшавском Коњичком пуку замонашио се у манастиру Светог Јована Златоустог (Атон) 23. децембра 1907. године. После два дана рукоположен је у чин ђакона у истом манастиру, а након доласка у Краљевину СХС, 22. децембра 1920. у чин јеромонаха у манастиру Суково, код Пирота, од епископа нишког Доситеја. Произведен је за синђела у Раваници на Видовдан 1953. године. Монашке дужности, углавном духовника, обављао је у неколико манастира (Дечани, Свети Јован Златоусти — Атон, Суково, Темска, Ковиљ, Света Петка и Раваница).[97] Умро је 7. децембра 1961. године у Раваници. Сахрањен је на манастирском гробљу.[98]

Због касног оснивања женских манастира у Епархији браничевској био је мали број руских монахиња у XX веку, само неколико, међу њима Евгенија и Надежда.

ЕВГЕНИЈА (Јелена Худан). Монахиња Евгенија, Рускиња, рођена у Теребљу (Карпатска Русија) 1909. године, била је монахиња у српским манастирима у Македонији, у Побужју (од 1959), Светом Арханђелу (Кучевиште), Калишту и Лешку (сви у Епископији скопској). Због честих албанских напада дошла је у новоосновани женски манастир Горњак, у службу еклисијарха (12. новембар 1968). Умрла је у истом манастиру 7. јуна 1987. године.[99]

НАДЕЖДА (Татјана Лукијањук). Игуманија Надежда, рођена 1901. године у селу Кашилово, код Брест — Литовска, замонашена је 1925. у манастиру Кувеждину, а у малу схиму у капели Митрополије скопљанске (1959). Затим је била у манастирима Кучково (1940), Побужје (1941, 1944) и Лешак (код Тетова, 1942). У чин игуманије произведена је 1959. године. Због раскола македонске цркве и честих албанских напада избегла је са сестринством из Лешка. Примљене су у Епархију браничевску (1968), а игуманија Надежда постављена је за прву настојатељицу манастира Горњака. Сестринство су чиниле монахиње Меланија (р. Шушњар, од 1973. друга игуманија истог

[94] *Браничевски весник*, 1, 1932/1933, стр. 8.

[95] Митошевић, 1985, стр. 41.

[96] Митошевић, 1974, стр. 48.

[97] *Књиīа монаха и монахиња Епархије браничевске*, 1.

[98] *Гласник СПЦ*, 2/1962, стр. 65; надгробни споменик о. Тихона.

[99] Митошевић, 1974, стр. 48.

манастира), Евгенија (Худан) и Параскева (Кировска). Игуманија Надежда је умрла 25. марта 1973. године у Горњаку, где је и сахрањена.

Пратећи биографије руских монаха у Епархији браничевској видимо да су они били веома различити, нарочито у образовању, од монаха са четворогодишњом основном школом до високообразованих. Добро су се уклопили са српским монасима, углавном због сличног језика и богослужења. Имали су велику улогу у обнови црквеног и монашког живота после страдања Србије у Великом рату. Они су својим добрим радом заслужили поштовање црквених власти Српске православне цркве и свих православаца, нарочито на простору данашње Србије.

Литература

Браничевски весник, 1, 1932/1933; 2/1934; 7–8/1934; Светосавска свеска / 1935; 3–4/1935; 9–10/1935; 1–2/1936; 8–9/1936; 10–11/1936; 1–2/1937; 6–8/1938; I књ., 3. св.

Гласник Српске православне патријаршије (СПП), 6/1923; 14/1927; 15/1929; 9/1931; 16/1931; 5/1932.

Гласник СПЦ, 15/28. јун 1929; 3–4/1959; 2/1962.

Ивановић, С. (2009). Црква у Милошевцу. *Саборност*, 3, 237–257.

Ивановић, С. (2011). Црква у Марковцу. *Саборност*, 5, 273–288.

Ивановић, С. (2012). Црква у Великој Плани. *Саборност*, 6, 63–94.

Митошевић, Д. (1974). *Миљков манастир*. Смедерево.

Митошевић, Д. (1982). *Манастир Горњак*. Горњак.

Митошевић, Д. (1983). *Манастир Витовница*. Смедерево.

Митошевић, Д. (1985). *Манастир Туман*. Смедерево.

Митошевић, Д. (1993). *Манастир Света Петка Изворска*. Смедерево.

Митошевић, Д. (б. г.). *Миљевићко-баричка парохија*. (рукопис)

Књига монаха и монахиња Епархије браничевске.

Службени весник Православне епархије браничевске, 3/1929; 6/1930; 3/1931; 3–4/1932.

Darko Ivanović
National Library "Radoje Domanović", Velika Plana

Russian monks in the Braničevo Episcope in the XX century

Alongside the priests, many escaped Russian monks, escaped from the Bolsheviks terror, were departed in Serbian monasteries, out of them around 35 in the new established Episcope of Braničevo. Some of them became priests in Serbian monasteries. They helped renew a number of monasteries that were abondened in the Great War (1914–1918). They were fanatic orthodoxs and were serving God and the people. Despite of having their own, Russian church (RZC in the Balkans, in Jugoslavia, Bulgaria and Turkey) most joined the Serbian orthodox church.

The biggest monk community was set in Miljkov monastery in the eldership of Shiarhimandrit Amvrosije, which was moved after his death to monastery Tuman in 1936. Aside these two monastery Russiaan monks were in Vitovnica, Gornjak, Rawanica, Manasija, Sveta Petka and Koporin. In the time of German occupation many of them left the Episcope of Braničevo and put themselves under the jurisdiction of the RZC.

Key words: Russian monks, Episcope of Braničevo, Russian Marginal Church (srb. RZC), Monastery Miljkov, Tuman, Gornjak, Vitovnica, Koporin, Manasija i Sv. Petka.

Датум пријема чланка: 6. 7. 2017.
Датум прихватања чланка за објављивање: 10. 10. 2017.